

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Ndob/5/2023
Identifikačné číslo spisu: 8723202256
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jaroslava Fúrová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:8723202256.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a členiek senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a JUDr. Andrey Sedlačkovej v spore žalobcu: Ing. B. B., narodeného X. M. XXXX., B., proti žalovanej právnickej osobe: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o určenie neplatnosti skončenia štátnozamestnaneckého pomeru, vedenom na Mestskom súde Bratislava III pod sp. zn. 76Cb/9/2023, o nesúhlase Mestského súdu Bratislava III s postúpením sporu Okresným súdom Poprad vedenom pod sp. zn. 20Cpr/7/2023, takto

rozhodol:

Na konanie je p r í s l u š n ý Mestský súd Bratislava IV.

Odôvodnenie

1. Súdny spis bol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) predložený z dôvodu nesúhlasu Mestského súdu Bratislava III s postúpením veci z Okresného súdu Poprad postupom podľa § 43 ods. 2 CSP. Mestský súd Bratislava III nesúhlasí s postúpením veci z dôvodu, že ide o individuálny pracovnoprávny spor, na konanie, o ktorom je podľa § 24 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) kauzálny príslušný Mestský súd Bratislava IV. Zároveň súd poukázal na to, že spor mu bol postúpený 19. júna 2023.

2. Okresný súd Poprad vyhotovil o postúpení sporu písomnosť pred účinnosťou tzv. reformy súdnej mapy, teda ešte pred 1. júnom 2023 (17.05.2023). V danej písomnosti konštatoval, že predmetom konania je individuálny pracovnoprávny spor, na prejednanie ktorého je miestne príslušný Okresný súd Bratislava III, keďže je príslušný pre obvod Krajského súdu v Bratislave, kde má sídlo žalovaná. Okresný súd Poprad však postúpenie urobil prostredníctvom poštového podniku až 15. júna 2023, teda po účinnosti tzv. reformy súdnej mapy.

3. Najvyšší súd ako súd spoločne nadriadený Mestskému súdu Bratislava III a Okresnému súdu Poprad podľa § 43 ods. 2 CSP, posúdil dôvodnosť predloženého nesúhlasu s postúpením a dospel k záveru, že nesúhlas Mestského súdu Bratislava III s postúpením mu individuálneho pracovnoprávneho sporu na konanie v prvej inštancie dôvodný je.

4. Podľa § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

5. Podľa § 40 CSP, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu.

6. Podľa § 24 CSP, na konanie v individuálnych pracovnoprávných sporoch a v sporoch z kolektívnych pracovnoprávných vzťahov, štrajku a výluky sú príslušné:

- a) Mestský súd Bratislava IV pre obvod Krajského súdu v Bratislave,
- b) Mestský súd Košice pre obvod Krajského súdu v Košiciach,
- c) Okresný súd Banská Bystrica pre obvod Krajského súdu v Banskej Bystrici,
- d) Okresný súd Nitra pre obvod Krajského súdu v Nitre,
- e) Okresný súd Prešov pre obvod Krajského súdu v Prešove,
- f) Okresný súd Trenčín pre obvod Krajského súdu v Trenčíne,
- g) Okresný súd Trnava pre obvod Krajského súdu v Trnave,
- h) Okresný súd Žilina pre obvod Krajského súdu v Žiline.

7. Podľa § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

8. Podľa § 471c CSP, konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.

9. Spor o príslušnosť spočíva v spore medzi Okresným súdom Poprad a Mestským súdom Bratislava III v otázke kauzálnej príslušnosti súdu na konanie v prvej inštancii v pracovnoprávnom spore.

10. V čase skutočného postúpenia sporu nadobudli účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (ďalej len „zákon č. 150/2022 Z. z.“) a zákon č. 398/2022 Z. z. ktorým sa mení zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Týmto zákonmi bola zavedená tzv. reforma súdnej mapy, a to s účinnosťou od 1. júna 2023. Zákonodarca ňou v rámci novelizácie CSP zmenil právnu úpravu týkajúcu sa určovania príslušnosti súdu. Zákonodarca danou reformou sledoval špecializáciu súdnictva, a to či už na okresných alebo krajských súdoch. Tento zámer je možné vyrozumieť zo všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 150/2022 Z. z., ktorá uvádza, že reforma súdnej mapy je jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívne fungujúcej justície, pretože vytvára vhodné podmienky pre špecializáciu sudcov, ako na úrovni okresných súdov, tak aj na úrovni krajských súdov. Táto špecializácia je prostriedkom pre efektívny výkon justície, čo nepochybne korešponduje aktuálnym spoločenským potrebám, a teda nielen subjektívny historický, ale aj recentný objektívny teleologický výklad jednotlivých noriem novej právnej úpravy je smerodajný pre aplikáciu.

11. Súčasťou novely CSP je aj výslovné zakotvenie jedného z pravidiel časového spolupôsobenia starých (neplatných a neúčinných) právnych noriem s právnymi normami novými (platnými a účinnými), a to fakticky znenia CSP do 31. mája 2023 a znenia CSP od 1. júna 2023. Ide o tzv. ultraaktivitu zakotvenú v prechodnom ustanovení § 471c CSP k tzv. reforme súdnej mapy. V zmysle daného pravidla sa vecná a miestna príslušnosť súdu na konanie začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 spravuje starou právnou úpravou. Upravuje však výnimku, ak osobitný predpis stanovil prechod výkonu súdnictva z inak vecne a miestne príslušného súdu podľa starej právnej úpravy na iný súd. Jej podstata tak spočíva v tom, že ponecháva pri živote starú právnú úpravu.

12. V protiklade k ultraaktivite stojí pravidlo vyplývajúce z princípu okamžitej aplikability procesných noriem (ďalej len „okamžitá aplikabilita“), ktoré na rozdiel od ultraaktivity nevyžaduje výslovné zákonné zmocnenie, keďže je odvoditeľné pomocou ústavnokonformného teleologického výkladu. Jeho podstatou je efektívny výkon súdnictva tak, aby sa predišlo prijímaniu alebo skúmaniu už prijatých prechodných ustanovení (m. m. III. ÚS 267/2017). Kľúčovým je v tomto prípade to, akým spôsobom bude dochádzať k nachádzaniu právnej normy určujúcej funkčne príslušný súd, a nie samotný fyzický presun spisov na iné súdy. Navyše ultraaktivita v porovnaní s okamžitou aplikabilitou je vo všeobecnosti nežiadúca, pretože naráža na predvídateľnosť práva, dôveru subjektov v jasnosť a prehľadnosť právnej úpravy a princíp právneho štátu, ktorého imanentnou súčasťou je aj princíp právnej istoty. Preto ak ultraaktivita predstavuje odchýlku od žiadúceho stavu, je potrebné prioritizovať to, čo sa objektívne lege artis očakáva, a teda aplikáciu okamžitej aplikability. Tam, kde nie je výslovné zakotvená ultraaktivita, a teda aj v ostávajúcich prípadoch, na ktoré sa už zakotvená ultraaktivita nevzťahuje, platí okamžitá aplikabilita.

13. V porovnaní s intertemporálnou normou obsiahnutou v § 470 ods. 4 CSP, ktorá upravuje príslušnosť súdov na konanie vo veciach, ktoré začali do 30. júna 2016 na vecne, miestne, kauzálne, ako aj funkčne príslušnom súde, úprava § 471c CSP mlčí v otázke kauzálnej a funkčnej príslušnosti súdu v konaniach začatých a právoplatne neskončených do 31. mája 2023. Pripadá tak do úvahy buď vzťahnúť účinky § 471c CSP pre tento prípad aj na súdy kauzálne príslušné podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 alebo vychádzať z princípu okamžitej aplikability právnych noriem. Použitím argumentu a contrario vo vzťahu k § 471c CSP možno dospieť k záveru, že toto ustanovenie nepokrýva kauzálnu príslušnosť súdov. Najvyšší súd pritom zastáva názor, ku ktorému dospel aj použitím argumentu e silentio, že ak by zákonodarca mienil, aby sa tento prechodný právny režim týkal aj kauzálnej príslušnosti, vyjadril by to výslovné tak, ako to v minulosti urobil v prechodnom ustanovení § 470 ods. 4 CSP (konanie začaté do 30. júna 2016 na vecne, miestne, kauzálne a funkčne príslušnom súde podľa predpisov účinných do 30. júna 2016 dokončí súd, na ktorom sa konanie začalo). Preto aj v súlade s očakávaním lege artis je pri nachádzaní funkčnej príslušnosti súdu potrebné vychádzať z okamžitej aplikability procesného predpisu, pričom dôsledky z toho vyplývajúce boli sledované tzv. reformou súdnej mapy a zároveň korešpondujú spoločenským potrebám.

14. Podstatou intertemporality, ktorá sama o sebe nezakladá nový právny režim, ale upravuje, či sa určitý právny režim starej právnej úpravy ďalej zachová a v akom rozsahu. To znamená, že tam, kde do 31. mája 2023 nebola založená kauzálna príslušnosť, dokončí konanie vecne a miestne príslušný súd podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 v zmysle ultraaktivity. Naopak tam, kde do 31. mája 2023 bola založená kauzálna príslušnosť, dokončí konanie kauzálne príslušný súd podľa predpisov účinných od 1. júna 2023, a to v zmysle okamžitej aplikability. V jednotlivých prípadoch, v ktorých zákonodarca už zakotvil kauzálnu príslušnosť a túto tzv. reformou súdnej mapy nezrušil, no čiastočne upravil, je tak naďalej právnym poriadkom sledované, aby v určitých sporoch rozhodovali len určité súdy, ktoré by inak nemuseli byť súčasne vecne a miestne príslušné.

15. K záveru o príslušnosti súdu v tejto veci je možné dospieť urobením nasledovných krokov: 1) určenie súdu príslušného podľa starej právnej úpravy, 2) ak ide o súd vecne a miestne príslušný (nejde o prípad kauzálnej alebo funkčnej príslušnosti), či u takéhoto súdu došlo k prechodu výkonu súdnictva, 3) určiť súd príslušný podľa novej právnej úpravy. Prítom je potrebné vychádzať z predchádzajúcej v tomto odôvodnení uvedenej právnej argumentácie.

16. V sporoch o príslušnosť je pre posúdenie dôvodnosti nesúhlasu s postúpením sporu potrebné posúdiť okolnosti v čase začatia konania, ktoré sú určujúce pre založenie príslušnosti konkrétneho súdu na prejednanie a rozhodovanie sporu. Najvyšší súd dospel k záveru, že je kľúčové posúdenie povahy sporu a adresy sídla žalovanej, ktoré môžu byť určujúce pre založenie kauzálnej príslušnosti.

17. Zo žaloby (č. I. 1 - 5) vyplýva, že ňou žalobca ako zamestnanec uplatňuje žalobný návrh spočívajúci v určení neplatnosti výpovede zo štátnozamestnaneckého pomeru voči žalovanej ako svojej

zamestnávateľke. Tento pomer má svoje zákonné zakotvenie v zákone č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a teda sa realizuje v inom právnom vzťahu ako je pracovný pomer upravený zákonom č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZP“), ktorý sa však na štátnozamestnanecký pomer vzťahuje subsidiárne. Teda aj v inom ako pracovnom pomere sa vykonáva závislá práca fyzických osôb, pričom na účely ZP ide v prípade štátnozamestnaneckého pomeru o pracovnoprávny vzťah, ako to vyplýva najmä z § 1 a § 2 ods. 1 ZP. Preto ak sa zamestnanec domáha určenia neplatnosti výpovede zo štátnozamestnaneckého pomeru voči zamestnávateľovi, ide medzi stranami o spor z pracovnoprávnych vzťahov, a teda na účely CSP o individuálny pracovnoprávny spor podľa § 316 ods. 1 CSP. Adresa sídla žalovanej bola v čase začatia konania rovnaká ako je adresa uvedená v záhlaví tohto rozhodnutia.

18. Povaha sporu ako pracovnoprávneho sporu je vzhľadom na existenciu kauzálnej príslušnosti pre pracovnoprávne spory do 31. mája 2023 určujúca pre určenie súdu kauzálne príslušného podľa starej právnej úpravy. Vzhľadom na zachovanie tejto príslušnosti je povaha tohto sporu určujúca aj podľa novej právnej úpravy, pričom sa pri posudzovaní kauzálne príslušného súdu prihliadne na zmeny uskutočnené novou právnou úpravou, a to z dôvodu okamžitej aplikability novej právnej úpravy.

19. Najvyšší súd tak konštatuje, že Okresný súd Bratislava III bol v čase začatia konania podľa § 23 písm. a) CSP (účinný do 31. mája 2023) v spojení s § 15 ods. 1 CSP (účinný do 31. mája 2023) a § 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. (účinný do 31. mája 2023) kauzálne príslušný na konanie v prvej inštancii v tomto spore.

20. Keďže sa jedná o otázku kauzálnej príslušnosti, o ktorej prechodné ustanovenie v § 471c CSP mlčí a túto príslušnosť nemožno zamieňať s vecnou alebo miestnou príslušnosťou, uplatní sa okamžitá aplikabilita. Teda ak nová právna úprava určuje iný kauzálne príslušný súd ako Okresný súd Bratislava III, konanie začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 nedokončí dovtedy inak príslušný súd, ale súd určený podľa novej právnej úpravy.

21. Najvyšší súd konštatuje, že Mestský súd Bratislava IV je podľa § 24 písm. a) CSP v spojení s 15 ods. 1 CSP a § 3 ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z. z. kauzálne príslušný na konanie v prvej inštancii v tomto spore. V prípade Mestského súdu Bratislava IV totiž ide o súd kauzálne príslušný pre pracovnoprávne spory pre obvod Krajského súdu Bratislava, v územnom obvode ktorého má adresu sídla žalovaná.

22. Najvyšší súd konštatuje, že k tomuto sporu o príslušnosť by nedošlo, ak by Okresný súd Poprad postupoval podľa § 40 v spojení s § 43 ods. 1 CSP, a teda skúmal by počas celého konania svoju príslušnosť vec prejednávať a rozhodovať a bezodkladne by spor postúpil príslušnému súdu. Teda nedošlo by k skutočnému postúpeniu sporu takmer mesiac od vyhotovenia listiny o postúpení sporu. V čase skutočného postúpenia sporu mal Okresný súd Poprad skúmať, či obsah predmetnej písomnosti zodpovedá aktuálnej právnej úprave. Okresný súd Bratislava III bol v čase vyhotovenia písomnosti o postúpení kauzálne príslušný na konanie v prvej inštancii v tomto spore, avšak v čase skutočného postúpenia sporu ním už bol Mestský súd Bratislava IV. V zmysle novej právnej úpravy, konkrétne § 18 ods. 1 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z., sa Okresný súd Bratislava III ďalej označuje ako Mestský súd Bratislava IV. Zároveň došlo k špecializácii výkonu súdnictva tzv. bratislavskými mestskými súdmi, a to už samotným zákonom č. 371/2004 Z. z., pričom tejto špecializácii zodpovedá aj úprava kauzálnej príslušnosti v CSP. Takáto duálna úprava špecializácie predmetných súdov sleduje, aby nielen staré veci, ale aj nové veci v špecializovanej agende boli prejednávané a rozhodované na jednom a tom istom súde. Zároveň úprava v CSP bola nevyhnutná, keďže podľa zákona č. 371/2004 Z. z. sa fakticky vytvoril jeden územný obvod pre Bratislavu, v rámci ktorého pôsobia štyri súdej tej istej inštancie. V zmysle § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. došlo k prechodu výkonu súdnictva v ostatných veciach, medzi ktoré sa zaraďujú aj individuálne pracovnoprávne spory (a contrario § 18n ods. 2 písm. a), b) a c) zákona č. 371/2004 Z. z.) okrem iného z Mestského súdu Bratislava III na Mestský súd Bratislava IV. Preto v tomto spore, ak by došlo ku skutočnému postúpeniu sporu na Okresný súd Bratislava III pred tzv. reformou súdnej mapy, v dôsledku následného prechodu výkonu súdnictva by priamo zo zákona

došlo automaticky k presunu tejto veci už Mestského súdu Bratislava III na Mestský súd Bratislava IV, čo by bol zároveň aj kauzálny príslušný súd v zmysle novej právnej úpravy obsiahnutej v CSP.

23. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že nesúhlas Mestského súdu Bratislava III s postúpením sporu Okresným súdom Poprad je dôvodný, preto rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.